

VESSÜNK SZÁMOT ÖNMAGUNKKAL

„Ha olyan sokat csatáztam hasztalan,
Csatázom újra és boldog leszek.“

Madách.

Épen ezért igen népszerű az a kényelmesen-fásult felfogás. Különlegesen megnehezített helyzetünkben, nagy elmaradottságunk mellett, évszázadok mulasztásai következtében tehetetlenségre vagyunk kárhozhatóak. Gondolkozni, vagy küzdeni még kevésbé érdemes. A vérmesek ezzel szemben csak romániai és csehszlovákiai fajtestvéreink helyzetét nézik. Az eredmény bizony itt is sok elnagyolt kezdeményezés és részvétlenségbe fullad próbálkozás lesz. Pedig ép ezek a kísérletezések igazolják, hogy sem okunk, még kevésbé jogcímünk nincs a tespedésre. Öntudatunk megért a cselekvésre, de nem elhamarkodott lelkesedésre, hanem józan és megalapozott céltudatosságra van szükségünk. A körülményekkel számot kell vetni, ez azonban sem várakozásba nem merevíthet, sem meggondolatlanságba nem ragadhat bennünket.

A nyár folyamán sok szó esett a jugoszláviai magyar főiskolások együttműködésének megteremtése körül. Sajnos azonban, hogy ezt a találkozót és együttes célkitűzést nem sikerült megvalósítani s valószínű, hogy erre a jövő nyár előtt nem igen kerülhet sor. Addig is fontos teendők várnak ránk. Célkitűzéseink irányvonalát meg kell állapítani, céljaink és lehetőségeink fölülvizsgálásával. Felül kell vizsgálni önmagunkat! Kisebbségi életünk minden megnyilatkozásában úgy fogyatékoságainkkal, mint erőinkkel szembe kell nézni. Végre egyszer nyílt szemel és józan megfontolással meg kell állapítanunk: Mit kell tennünk? Mit tehetünk? Hogy tegyünk?

Nemzetiségi, kulturális, gazdasági és szociális helyzetünk lehetőségeit és szükségleteit összhangba kell hoznunk és tenni kell, amit csak lehet, mert a tétlenség és a kapkodás is nemzetiségi, szellemi és gazdasági életünk teljes felbomlását jelenti.

Nem áll módomban, hogy minden hibát meglássak, még kevésbé könnyű a helyes út megtalálása. Kisebbségi létünk vagy nemlétünk alapját képező e pár kérdés fölvetése, úgy hiszem még ha másra nem is lesz alkalmas s egy határozott célkitűzést nem is tartalmaz, alkalmas lesz arra, hogy mások is hasonlóképpen számotvessenek önmagunkkal.

Ifjúságunk: Hogy a jelen adottságait fölmérhessük s a jövő útjait fölvezöljük, először is azt kell ismernünk, amire támaszkodva és amiért szállunk síkra; ifjúságunkat. E gyűjtőnév alá sorozom a jugoszláviai magyarság kb. 17—30 évig terjedő kor-

osztályait. Bármennyire fáj is — szembenézve — három csoportot kell látnom; ezek a közömbösek, együttérzők és öntudatosak. Részben a sport túlzott és józan mértéken felüli — gyakran csupán elméleti gyakorlása, részben pedig az egész felületes időtöltések töltik be életüket és kisebbségi problémáink mellett érzéktelen nemtörődomséggel haladnak el. Talán ifjúságunk legnagyobb tömegét a helyes ítéletnek, az együttérzők teszik ki. Meg van bennük a szükséges érdeklődés és átérzés is kisebbségünk minden kérdésével szemben, csupán a tetterő, a kitartó lelkesedés és küzdőképesség hiányzik. A fölkészültség is igen hiányos s ezt egész ifjúságunkra rámondhatjuk. Minden kezdeményezés mellé őszinte lelkesedéssel odaállnak s jóakaratum és igaz érzésük minden kétségen felül áll, de részben a létért való küzdelem s annak sokszor lehangoló nehézségei és csalódásai nem tudják őket állandó lendületben tartani. Legfájóbb és legjobban hiányzik az öntudatos és képzett fiatal magyarok megszervezett összmunkája. Ifjúságunk fölkészültségére oly károsan ható könyv és kultúrintézmények hiányát, csak hatványozott gondolatkicséréléssel és közös munkával tudjuk jól-rosszul pótolni. Mindezek felett, az egyetemi ifjúság meglehetősen elszigetelődésben él hogy a magyar fiatalság iparos-kereskedő vagy földműves rétegeivel szorosabb érintkezésbe kerüljenek. Itt azonban kétségtelen, hogy a főiskolás ifjúság feladata az összeköttetés kiépítése és a teljes érdekközösség tudatának általánossá tétele. E lépést nekünk kell megtenni, annál is inkább, mert majdnem minden városban, egyes „művelt fiatal” lekicsinylő lenézése tartózkodó álláspontot, ha nem ellenségest foglaltatott el a nem egyetemista fiatalsággal. Sokszor volt azonban alkalmam oly iparos vagy kereskedő fiatalokkal találkozni, akik úgy érdeklődésben, mint törekvésben, mint szellemi színvonaluk tekintetében az egyetemi ifjúság átlagán jóval felülemelkednek.

Lehetőségek: Lehet, hogy mindenki önmagában minél jobban felkészüljön, mert a képzett egyén előfeltétele a közösség eredményes munkájának. Lehet, hogy az értelmiségi magyar fiatalság elsősorban, de az iparos, kereskedő és földműves fiatalság is bizalommal és szeretettel közeledjen egymáshoz s ha egyesület formájában ez még nem lehetséges, egyénekenként, csoportonként és városokonként ez a közeledés megvalósítható.

Szervezettség és szervezkedés: Nem vagyunk szervezettek és egyelőre nincs módunkban, hogy szervezkedhessünk. Kisebbségünknek, mint minden kisebbségnek létkérdése a szervezettség. Minél öntudatosabb egy kisebbség, annál nagyobb szervezettséget biztosít a pusztá öntudat. A szervezettség és szervezkedés megvalósítható egyesületi alapon, de megvalósítható egyéni úton, öntudati alapon is. Magyarságunkat, melyetföltétlen törvényszerűség jellemez, önmagunkban és közvetlen érintkezésben kell tudatosá tenni. Egyéni munkánkat ez a kitartó öntudat és törekvés hassa át. Más részről a meglevő, sajnos csak kisszámú, főiskolás

egyesületeink, de gazdakörök, iparosegyletek stb. keretén belül vannak kisebb közösségek máris, ahol a kultúrunka csak az öntudat és a kitartás kérdése. A Keresztyén Ifjúsági Egyesületek nyári táborai is fölkarolásra várnak és könnyen megvalósíthatók.

E szervezetlen szervezetségnek jó irányítója lehetett volna a tervezett főiskolás gyűlés által kijelölt vezetőség, de egyenlőre még más lehetőség is áll előttünk, melynek fölbecsülése helyzetünk lehetőségeinek megvizsgálásánál igen jelentős s ez a

Sajtó: Van-e a magyar ifjúságnak sajtója? Beszélhetünk-e az egyetemes jugoszláviai magyar sajtón felül még ifjúsági sajtóról? Van a „HÍD” és van sajtónk. Hogy azonban e sajtó mennyiben felel meg-céljának és mennyiben szorul újításokra az más lapra tartozik.

Tény az, hogy a „HÍD” az utóbbi időben több oldalról bírálat tárgyává tétetett. Nehéz dolog ifjúsági lapot szerkeszteni, ha nincs megfelelő írógárda, nincs biztos anyagi helyzetet biztosító és közvetlen kapcsolatot kiépítő egyesület a háta mögött. Ha olvasóközönséget is elő kell teremteni, de mindjárt nehéz és keserves kötelességeire fölkészíteni, mikor mindenki elvárja, hogy az ő ízlésének és elgondolásainak maradéktalan megtestesítése legyen a lap és az előfizetők nagy része szórakozni — nem tanulni akar.

Egyeseknek nem tetszik, mert túlságos jobboldali, mások a szabad szellemi porondot ingadozásnak fogják föl. Sokan úgy vélik több szórakozást nyújtson, mások pedig ezért kárhoztatják.

A „HÍD”-sajtónk, a jug. magyar fiatalság lelkét kell, hogy tükrözze; szervezetlen szervezetségünket kell, hogy irányítsa. A sok szétszórt akarást a Híd gyűjtse össze, irányítsa egymáshoz. Eszméket adjon. Egyének és munkaközösségeknek útbaigazítást, hogy milyen irányban dolgozzanak. A városokban munkaközösségeket szervezzen s a birtokunkba levő kevés könyvet mozgókönyvtár rendszerrel juttassa el mindenhova, ahol annak szükségét érzik. Hasznos lenne, ha úgy kisebbségi fiataljaink, mint testvérkisebbségeink fiataljai közt levelezési mozgalmat indítana. A külföldi tanulmányutak megvalósítása sem ábránd, csak gondos előkészítést igényel. Akár egyes számait különleges kérdések tárgyalására fordítsa, akár pedig olcsó és megvalósítható különkiadványok útján népszerűsítse eszméinket (sokszorosítás). Ne legyen a Híd célja az, hogy természettudományra és általános műveltségre oktasson; kisebbségi lapra van szükség, mely a jugoszláviai magyar fiatalság minden útkeresését, vergődését és szívdobbanását tartalmazza. Mindez megvalósítható. De ez nem csak a Hídon múlik. A Híd önmagában havonként 32 üres lap, mely várja, hogy amit várnak tőle azt kiforrja a magyar fiatalság dübörgő élniakarása. Mindez elsősorban mindannyiunkon fordul meg!

Iskolák, nevelés: Főiskolai egyesületeinkben is akárhányan vannak, akik nem csak hogy a magyar irodalmat, történelmet nem ismerik, de a helyesírással és a magyaros beszéddel

is hadilábon állnak. Itt első sorban is az egyesületeknek kell munkához látni. Nem áll módomban minden kérdést részleteire szedni. A család és egyesek céltudatossága és lelkiismeretsége itt is sokat tehet. Mi akadályos volna például, ha csak a nyári szünet tartama alatt minden magyar gimnáziumot végzett, vagy ezekben jártas fiatal egy-két szerbiskolás magyar gyerekkel heti két órát foglalkozzon. A „Híd”-nak valamint a magyar ifjúsági sajtónak a feladata lenne megfelelő kiadványokkal ezt a nevelőmunkát segíteni.

Elhelyezkedés, szövetkezetek : Ha sorrendben nem első, fontosságra e kérdés kisebbségi létünk legéletbevágóbb kérdése. Kedvező gazdasági helyzet előfeltétele egy kisebbség életerős szellemi megmozdulásainak is. A kisebbségi helyzet és kisebbségi kultúra áldozatokat kíván. Nem csupán lelkesedésből, anyagi áldozatainkból létesülnek iskolák, kultúrházak, könyvtárak, — fejlődik a sajtó, irodalom — lehetséges a színjátszás. Ha gazdasági helyzetünket vizsgáljuk nem kevésbé sívár kép tárul elénk s a mulasztások és tennivalók serege kiált felénk. Fejvesztettség, elszegényedés, túltermelés egyes foglalkozási ágakban és bántó hiányok a másikkban, mindez még egy világválság súlyával és korlátozásaiával súlyosbítva.

A közpályák az egyes szabad pályákat pedig orvosi, ügyvédi stb. elárasztotta az odatódulók tömege. Különösen áll ez a városokra, ahol a magyarság termelő rétege nem tudja eltartani a nagyszámú értelmiséget. A falvakban pedig kevés, vagy egyáltalában nincs magyar értelmiség. A gazdasági válság következtében az ipari és kereskedelmi pályákon való elhelyezkedés, nemcsak hogy a középiskolákat végzettek számára nem nyújtana megélhetést, hanem még így is nagy a munkanélküliség s gazdasági fogyasztórétegeink felvevőképességének nagy csökkenése tengődésre kényszeríti azokat, akik már e pályákon elhelyezkedtek.

Mi itt a teendő? A lehetőségeket tartva ismét szem előtt, ha másképp nem a sajtó útján oda kell hatni, hogy kisebbségünk gazdasági statisztikáját elkészítsük. Az egyes vidékek szükségleteit össze kell vetni a fölöslegekkel s a kicserélődést hivatalos vagy félhivatalos közvetítéssel elősegíteni. Egymásrautalságunk ténye ha öntudatosá lesz, gazdasági önellátásunkat fogja lehetővé tenni ez pedig értékeink legszorosabb megtartását és kihasználását jelenti.

Nincsennek szövetkezeteink. Gazdasági összefogásunknak ez lenne az alapja. A szövetkezetek, hitel, értékesítő, fogyasztási, betegsegélyezési stb. részben nagyszámú magyar fiatal elhelyezkedését biztosítanók, ami kulturális életünkben is éreztetné hatását; másrészt a jövedelmezőbb gazdálkodást és ezzel a kisebbségi életben annyira szükséges magasabb életszínvonalát is biztosítaná.

Mindez és minden lépés úgy ezen, mint más téren alapos megfontolást igényel és alapos tanulmányozást tesz szükségessé, mert minden sikertelen kísérlet a kezdeményezés lehetőségét hosszú időre visszaveti.

A falu:-t nem ismerjük. De hogy a széles rétegek öntudatát megerősítsük, a falut meg kell ismerni s lakóseit közelebb kell hozni a városi magyarsághoz. Mint 100%-ig mezőgazdasággal foglalkozó, vagy a mezőgazdaságból közvetve élő magyar kisebbségnek, a parasztkérdés létkérdése. Akár a főiskolás egyesületek keretén belül, akár pedig a Híd megindíthatja a falu-munkát. Vidékenként és falunként föl kell vázolni a magyarság szociografiáját. Tisztába kell jönnünk a falu szellemi és anyagi szükségleteivel, iskola, könyvtár, egészségügyi és népesedési viszonyaival. Mindezt és mindent nem csak a saját szemszögünk és elgondolásunk szerint nézni, hanem a falu szemével is, hogy maradék nélkül föltámuljon előttünk a falu az ő különös lelkiségével és szükségleteivel.

*

Különleges adottságunk a kisebbségi világnézetet parancsolja ráink. A kisebbségi sors vállalása az osztályellentéteket tökéletesen kizárja s minden ilyen irányú tagozódás osztálykülönbség nélkül létünkben támad meg.

Mi szellemi és gazdasági javaink és különlegességeink megőrzői vagyunk. Jelképünk az akácfa. Ide került, itt eresztett gyökeret. Meghonosodott.

Dr. Schwarczer Gyula